

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

O cecilijanstvu.

(Dalje.)

Taka je torej stvar v tem oziru! Kje torej, vprašam Vas, kje je ono, latinizovanje, kje ono preziranje, izpodrivanje, da sovraštvo do materinega nam jezika, katero se je toli- in tolikrat predbacivalo cec. društvu? More li društvo sploh drugače delovati? More li, vprašam Vas, sploh kak duhovnik, ako so mu znana le-tá določila — in znana morajo biti vsakemu! — drugače ravnati, ravnati v tem oziru nasproti društvu?!

„Pa kaj bo vendar ljudstvo reklo, ako bodete silili z latinsčino?“ Najpoprej nam je tu vedeti, da cerkev nikdar, in naj je še tolik praznik, ne zapoveduje pete maše. Koliko pa je takih marsikje po deželi, koliko preveč! Ali pa ne postanejo s tem take maše nekako vsakdanje, navadne, tako da pri tem slavnost večjih praznikov nekako izgine? Zmanjša naj se torej število petih maš, kjer razmere to zahtevajo! Bolje manj, pa tisto lepo in dostojno!

„In kaj bo imelo ljudstvo tudi potem od tega, ker vendar latinščine ne ume?“ V mučeniških legendah prvih časov krščanskih beremo naslednjo dogodbo: Blagomislec mladenič, ki je bil še pagan, pride nekaj v rimski okolici blizu neke katakombe, t. j. blizu enega onih častitljivih krajev, kjer so v prvih krščanskih časih naši sovorniki svoje drage mrtve pokopavali, ter v nevarnostih preganjanja službo božjo opravljali. In tu čuje oni mladenič iz daljave milo petje, katero se mu je dozdevalo kakor glasovi z nebes. Skrivnostnega pomena besedij sicer ni razumel, toda srce njegovo je bilo toliko prevzeto onih melodij, da je le to petje provzročilo, da je paganski mladenič postal kristijan! Gospodje! Ta legenda se mi zdi primeren lep odgovor za stavljeni ugovor! Kolikokrat se je že meni jednako godilo: besedij nisem umel do cela nič, ali pa le malo, pa sem bil vendar tako prevzet, tako presunjen! Mari pri ljudstvu ni tudi kaj jednacega mogoče? Sploh pa v tem oziru društvo prosi in nagovarja duhovnike po deželi, da bi imeli vendar véasih tudi kak liturgičen govor, v kojem bi ljudstvu razložili, kaj se poje sedaj, kaj sedaj. To bi gotovo ne ostalo brez uspeha!

Sploh pa mari li društvo kaj novega zahteva, li mari ono vpeljuje latinščino v cerkev? V Wittovem listu „Fliegende Blätter für kath. Kirchenm.“ se bere to-le: „Ein Concil hat im Jahre 1528 (also schon vor 300 Jahren) den Irrthum der Böhmen, es komme unschicklich oder lächerlich vor, wenn Nichtunterrichtete und Frauen nach Papageienart ihre Psalmen und Gebete lateinisch dahersagen oder singen, aus dem Grunde, weil sie ja nicht verstehen, was sie vorbringen, — verworfen. Und das Concilium Argentinense gibt dafür den Grund an, indem es sagt: Gott erhört nicht die Stimmen, sondern das Herz!“ Kje je bilo pač tedaj še cecilijanstvo; pelo pa se je uže vendar latinsko. In pri nas? Čemu so se vendar tudi pri nas poprej, ko o cecilijanstvu še ni bilo ni sluha ni duha, tako zelo prepevale one okrogle in poskočne, na čudno smešne načine krajšane latinske maše Schiedermeier-jeve, Böhler-jeve, Bauer-jeve i. dr.? Bil je torej spomin na neke postave tukaj, bil, le da je bil ta spomin oslavljen ravno vsled jožefinizma, ki je v dosego svojih političnih, cerkvi nasprotnih namenov s tolikim vspehom posluževal se baš narodnega, ljudskega jezika! Kako pa se je pelo, kako izgovarjalo, krajšalo, prenavarjalo tekst, to pa gospodom ni neznano. Kaj si ni torej ravno cecilijino društvo postavilo lepe naloge, ko je postavilo orglarsko šolo v Ljubljani, kjer se učenci — bodoči organisti s toliko skrbjo podučujejo v liturgiji, podučujejo v latinščini? Dà, cecilijino društvo bo v tem oziru doseglo, da se bodo pele pri slovesnih mašah liturgične maše, ki so pravega cerkvenega duha, ki imajo cel neokrajšan, nepokvarjen tekst! Tisti gospodje torej, ki kot nekaj argument proti cecilijanstvu navajajo baš ona čudna pačenja in izgovarjanja teksta: kir je lajstan, tist je lajstan i. t. d., tisti gospodje ne vedó, da ravno s tem nevedé in nehoté napravijo kaj laskav poklon cecilijanstvu; kajti ravno temu gre čast in zasluga, da so uže ali pa bodo kmalu take in jednake spake do cela izginile iz svetih prostorov!

In sedaj le še nekaj? Kakošno petje, kakošno glasbo pa hoče cecilijino društvo splošno vpeljati! Cerkve dostojno, torej sveto, kakor sem to v začetku povdarjal! Tridentinski koncil pravi: „Episcopi ab ecclesiis musicas eas, ubi sive organo, sive cantu lascivum aut impurum aliquid miscetur . . . arceant, ut domus Dei vere domus orationis esse videatur ac dici possit!“ Tovariši, kaj pa je „lascivum“, kaj „impurum“, kedo naj to določuje, kedo sodi? Mari posamezniki, mari ljudstvo? Predragi! Le-to je splošno, tudi naše ljudstvo ne izvzemši — naj zanikuje kedo, kolikor hoče, factum je! — tako daleč zašlo v tem stoletji glede prave cerkvene glasbe ravno vsled jožefinizma, da sedaj v tem položaji je nezmožno, da bi bilo ono merodajen sodnik glede prave cerkvene glasbe. Skušnja menda dovolj uči! Kje, prosim pa je ljudstvo samo še kedaj pretresovalo, kje ugovarjalo, ako je organist, ako so pevcí v cerkvi še s tako necerkveno nedostojno glasbo hoteli Boga častiti? Nikjer! Pač pa je redno ravno v tem slučaji bila in je hvala ljudstva velikokrat le najbolj laskava: „Ta pa zna, ti pa znajo!“ Ljudstvo torej ne pozna prave cerkvene glasbe. „Ignoti nulla cupido!“ Česar človek ne pozna, tega si tudi ne poželi. Ako torej ljudstvo ne pozna prave cerkvene glasbe, kako naj potem ono sodi, kakošna mora le-ta biti! Kedo pa torej? Vsako društvo ima odbor, ki presojuje duševne proizvode društvene. Tudi cecilijino

društvo ima tak odbor, cenzuro, ki presojuje skladbe, so li cerkvenega duha, cerkve dostojne! Nemško društvo ima velik katalog, kamor vsprejema cerkvene sklabe vsakovrstnih narodov, ako jih kritika odobri. Tudi pri nas je v tem oziru preskrbljeno. Ceciljansko društvo torej odločuj o vrednosti pesmi, te pesmi done naj po deželi, na podlagi teh boljšaj se okus ljudstvu! Na koliko krajih se je doseglo s tem že najlepših uspehov, Seveda previdnosti je treba tu in časa! Ljudstvo je, oprostite, kakor otrok! S kakoršno hrano je pitaš, take se privadi; ako se je pa privadi, težko se je zopet odvadi! Privadilo pa se bode gotovo tem pesmam; porok temu so mi one pristne slovenske pesmi, ki so se nam ohranile iz prejšnjih stoletij, iz dobe, ko operni duh še ni bil zašel vanje! O kako različne so pač te pesni od družih, kako pristen, pobožen, cerkven, ceciljansk duh veje iz njih. A narod jih ne pozna več, ne prijajo mu. In tako je zmiraj. Naj pa mari radi tega, ako ljudstvo ni takoj prvi trenutek navdušeno za stvar, ako se mu zdi tuja, naj mari radi tega prenehamo z njo, jo opustimo? Ne! „Für uns Priester muss der Gehorsam gegen die Kirche, nicht die Volksgunst entscheidend sein! Dieser Gehorsam ist nicht selten mühsam und macht Arbeit: dieses müssen wir uns gefallen lassen; denn deswegen sind wir Priester! Dieser Gehorsam mag euch manchen Widerspruch hervorrufen; diesen dürfen wir nicht scheuen; denn wir sind keine Volksgunstdiener, sondern Diener Gottes und der Kirche! (Linzer Quartalschrift!)“

(Konec prih.)

Kritične opazke spisu „Glasbena dōba 16. stoletja in Jakob Gallus“.

(Spisal J. Mantuani). (Dalje.)

Kar se tiče Gallusovega bivanja v Italiji, bodisi v Benetkah, bodisi drugodi, povedal sem še rezultat svojih preiskavanj v svojih predavanjih o Gallusu na Dunaji in v Ljubljani in v svojih spisih („Cerk. Glasbenik“, „Harmonia Sacra“, „St. Leopolds-Blatt“) in ne bom tukaj ponavljal, dasi g. X. smatra razmišljanje Naumann-ovo še vedno zanimivim. Temeljite študije bodo pri g. X-u še marsikaj popravile, zgodovinar mora najpred vedeti, kaj je kritično in kaj ne. Na slepo srečo okleniti se enega mnenja in je proglasiti edino pravim, ker ravno prija nekaterim nazorom — to se dandanes obsoja. — A tudi to ni vse res, kar in kakor nam pripoveduje g. X. na str. 495. o nizozemskih in nemških mojstrih. Res je kar trdi g. X., da je bil Sweelinck v Italiji; a ne l. 1557, ker je bil rojen šele l. 1562. in ne kot se je pred mislilo, l. 1540., umrl je 1612, ne 1622 kot se je pred trdilo. Res je tudi, da je bil Hassler l. 1584. prišel v Benetke učiti se k Gabrieliju; istotako je resnično, da je bil Aichinger ondi (l. 1595.). Drugo vprašanje pa je, odkodi g. X. takó izvestno vé, da so bili v Italiji tudi Meiland, Eccard in Erbach? Sevé — iz Rosnizeve knjige. S temi tremi je tako, kot z Gallusom. Trdi se lahko vse, druga pa je, kedar je treba dokazovati. Pri Eccardu oslanja se to mnenje vsaj na eno hipotezo in to Winterfeldovo. Eccard zložil je Quodlibet: „Zanni et Magnifico“; ta je dodan zbirki njegovi „Neue Lieder mit 5 und 4 Stimmen“ (1589). Winterfeld smatra ta „Quodlibet“ prizorom

na trgu sv. Marka v Benetkah. Iz tega se je sklevalo in se še, da je moral biti Eccard v Benetkah. Mogoče. Da sta pa bila Meiland in Erbach v Italiji za to nimamo niti dokazov niti hipotez te vrednosti, kot pri Eccardu. Trditev brez realne podlage Prosnizeva — ergo tudi X-ova — ne more se vsprejemati kot kritična resnica.

Poglejmo še enkrat Naumauna. On dela hipoteze, prepisuje, sanjari — a da bi proučil dela — to mu ne pride na misel. Sevé, da mu g. X. v svoji nekritični nedolžnosti vse verjame. Priliko sem imel že večkrat poudarjati, da Gallusu — dasi rad uporablja deljene zборе, — to nikakor ni pravilo. Isto tako često če ne še češče kot z deljenimi zbori sklada on tudi v jednotno-zbornem, polifonnem zlogu. In to ne le štiri- in petglasne skladbe, pri katerih je to pravilo, temveč celó osmeroglasne. — Da se dajo njegove skladbe primerjati z „beneskim“ mojstrom Leone Leonijem, to ni res. Naumann posnel je to po opazki Ambrosovi (Musikgesch. III. p. 557). Tu bereš: „Man könnte ihn aber ebenso gut und noch weit besser als den deutschen Leone Leoni bezeichnen. Die 8 stim. Motetten im Florilegium portense (Cantate Domino, Dominus Jesus, Hodie completi) u. a. m. mit ihren venezianisch getrennten, einander in kurzen Absätzen antwortenden Chören mit ihrer mehr homophonen accordmässigen Haltung“ i. t. d. Iz tega se vidi da niti Ambros Gallusa ni proučil v originalu, temveč da je primerjal le nekaj izmed onih motet, ki jih je Bodenschatz vsprejel v „Florilegium“. Ta zbirka ima tudi skladbe Leonijeve. Iz tako malih drobcev se ne more in ne sme sklepati na vse — niti pri Gallusu, niti pri Leoniju. Kaj je 19 motet proti 445! In v Bodenschatzovi zbirki so res same bolj homofonne skladbe Gallusove izbrane — razven pet polifonnih izjem. Na kakšnem stališči da je bil Leoni kaže nam eno delo njegovo l. 1615.: „Prima parte dell' aurea corona, ingemmata d'armonici concerti a 10 con 4 voci e 6 istromenti“. Kako se morata dva skladatelja na tako različnih stališčih primerjati. Leoni je bil, da mimogredé opazim, kapelnik v Vicenci, ne v Benetkah. Da je pa Naumann če ne besed, vsaj gotovo misel prepisal od Ambrosa, kot sem z gori navedenim citatom dokazal, nas uči, kako krepko da v nemški literaturi cvetè — plagiat. Mi Slovenci imamo še dovolj opraviti z resno literaturo; kedar bomo to obdelali, — potem začnemo po teh uzorih pisati svoje poučne spise.

Nekako tako kot sorodnosti Gallus-ovi z Leonijem godi se tudi „harmoniènim trdstim“. Ne dá se tajiti, da ima Gallus sem in tje harmoniène trdsti; a pri vsem tem moramo pa tudi odkritosrèno pripoznati, da je ravno pri tem mnogo subjektivnosti. Zadošča, da je le jeden opazil enkrat katero harmonièno trdst — za njim drvi cela druhal prepisovalcev in vsi lovè — samo harmoniène trdsti. Med temi mora biti tudi Naumann — to se razumè. Pri slavnem „Ecce quomodo“ dandanes nihèe ne misli in ne sliši trdsti, dasi lahko reèemo, da imamo dobre, po originalu zveste izdaje tega speva (n. pr. pri Wüllnerju). A pred nekaj leti slišali so ljudje vse drugaèe; predno so to skladbo peli, odstranil je Hiller „harmoniène trdsti“ iz nje („nachdem er die harmonischen Hårten beseitigt hatte“) — tako nam povè kritika. In kako sodi v istej „Allgem. Musikzeitung“ nek referent po koncertu

l. 1816. 24. aprila? „... Ecce quomodo moritur justus — nach der jetzt aufgefundenen Originalpartitur (sic!!) — konnte im Concert wol nur als seltene Reliquie und um seiner ganz wunderbaren, obsoleten Wendungen und Fortschreitungen willen, interessieren“. — Voilà tout! Ambros očita Gallusu kot neprijetno trdost fa-fictum (hromatičen trizvok iz diatonične lestvice). Vendar tudi sam pripoznava, da se ta fa-fictum na pravem kraju porabljen lahko krasno sliši. Obžalovati je le, da učeni Ambros ni poznal več skladbe Gallus-ovih. Princip, po katerem se je Gallus ravnal pri uporabi hromatičnih sozvokov, da se določiti. V vsem spevu sliši se tak zvok včasih res nenadno, osobito tedaj, kedar neposredno sledi čista diatonika; takih mest, da nastopi neposredoma hromatični sozvok, ima Gallus precej — ne more so mu pa vedno očitati, da na škodo skladbinega učinka. Pri poučevanju njegovih del treba je biti tudi previdnim, treba je poznati natanko navade in tehnične pomočke tedanjega časa. Če preiskovalec temu ne navladuje, interpretuje lahko marsikdo nenameravano trdost v skladbo. Glasbeni vodja velikega vojvode Meklenburškega, Otto K a d e, izdal je zanimivo knjigo: „Die ältere Passionscomposition bis zum Jahre 1631“. (Gütersloh, 1891). V Gallus-ovi 6 glasni „Passio Domini Nostri Jesu Christi secundum Matthaeum“ je v zadnjem 4 glasnem oddelku („orabat autem Jesus pro crucifigentibus se..“) nastopni sozvok (v moderne ključe prestavljen)

* * *

Je - sus pro cru - ci - fi - gen - ti - bus i. t. d.

* * *

Kade je v grozni zadregi, kaj je začenjati s temi štirimi križi; osobito kaj je to, da stoji tukaj ♯ e! Polno stran ugibljejev in kontemplacij napisa! je o tem edinem akordu in dospel do sklepne hipoteze, da je hotel Gallus gotovo s temi štirimi križi podobo križanega Jezusa predočiti! Tako — zdaj vemo vse, kateri tehnični uzrok ima ta fenomen. Da je pa Kade vedel, da so stari postavljali križe tudi tje, kjer so hoteli zaprečiti da poje pevec zvišane glasove, bilò bi mu jasno bilo, da ima pred seboj najjednostavnejši C moll-ov (ali tudi C dur-ov) trizvok. Vselej namreč ni neobhodno potrebno postavljati ♮ e, če je predpisan ♮ h.

Na tak način dobi se seve mnogo trdosti in skokov!

Te podrobnosti sem zato navèl, da sem dokazal kakò nekritično se piše in kako subjektivno je mnenje o trdostih in skokih. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Ljubljane. Uljudno naznanjava prečast. cerkvenim predstojništvom, č. gg. pevovdjam in orglavcem, da sva pričela izdajati slovenske cerkvene pesmi z naslovom: „Slava Bogu“. Prvi del je ravnokar končan v Miličevi tiskarni in obsega 20 mašnih za mešan zbor.

Pesmi so tiskane z velikimi tipami na lep in močan papir. Dala sva natisniti tudi glasove in sicer „sopran“ in „alt“ skupaj v vijolin-skem, „tenor“ in „bas“ v basovskem ključu. S tem sva hotela pevovodjam prihraniti mučno prepisavanje iz partiture, torej tudi pričakujeva, da se bodo posluževali tiskanih glasov. Cene so jako nizke, to mora priznati vsakdo, ki bode primerjal najino izdajo s katerokoli na Slovenskem. Ocene nisva in ne bodeva naročila sama, saj naju poznate. Dobi se pa „Slava Bogu“ I. del izključljivo le v frančiškanskem samostanu ljubljanskem. Adresa na jednega izmed naju. Cena partituri 20 strani, velika oblika 80 kr., vsak glas 14 strani, ista oblika 15 kr., po pošti 5 krajcarjev več.

P. Angelik Hribar.

P. Hugolin Sattner.

Ajdovščina. Dne 22. aprila je umrl v Ajdovščini, na Goriški Vipavski, nadučitelj g. Jakob Setničar. Rojen na Setnici Polhovgraške fare je služboval najprvo v Šturji na Vipavskem devet let, v Šempasu 2 leti in zadnjič v Ajdovščini dolgih osemnajst let. Povsod je bil tudi organist, in sicer tako vesten in natančen v svojem službovanji, da šole v 29 letih niti ene ure ni zamudil, na cerkvenem koru niti minute ne. Ko se je osnovalo cecilijansko društvo v Ljubljani je bil že v prvem začetku goreč njen pristaš, in se trudil veliko pri šolskih otrocih in pri cerkvenem pevskem zboru za povzdigo pravega cerkvenega petja. Veselje je bilo poslušati, kako so otroci pri šolarski sv. maši natančno in navdušeno peli po cerkvi; njegov troglasni ženski zbor bil je kaj dobro izvežban. Od kraja sicer ni ugajalo cecilijansko petje ljudstvu, a bilo je temu največ vzrok, ker ni imel popolnega mešanega zbora — pripravnih možkih ni mogel dobiti, — in ker je moral težje skladbe še preložiti v nižji ali višji tonov način radi pevk, tako je tudi umotvor nekoliko zgubil na svoji veljavi. Kako so pa moža sploh cenili pričal je posebno njegov slovesni mrtvaški sprevid. Veliko duhovnikov iz obeh škofij, še več njegovih stanovskih tovaršev, mnogobrojno ljudstva iz Goriške in Kranjske je šlo pred in za krsto. Sploh se je popraševalo, kateremu že živečemu bi se tako občno skazovala zadnja čast, kakor temu skromnemu učitelju-organistu?

Njegovi nekdanji učenci, sedaj že možaki in družinski očetje — Šturski pevski zbor — so se v ganljivih žalostinkah poslovili od njega.

Prepričani smo, da Oni, za katerega čast je toliko delal na glasbenem polji, mu je že tudi podelil zaslužen plačilo.

Naj v miru počiva!

y.

Z Dunaja. Ambrozijevo društvo se letos zelo pridno giblje in reči moramo, da je vsaj med strokovnjaki vedno bolj priznavano. Odkar se je pokazalo očitno v lanski razstavi in dokazalo, da goji pravo umetnost, obrnili so tudi taki svojo pozornost na-nje, ki so mu bili pred a priori nasprotni. Razven svojih internih večerov, katere je društvo po zimi prirejalo in h kojim imajo pristop le društveniki in gostje, vpeljeni od njih, priredilo je 5. marca tudi koncert z otroci (dečki in deklice od 8—14 let) v katerem smo čuli izvrstno peti koral, dvo. in troglasne speve s spremljevanjem harmonija in tudi brez njega; med temi pesnimi bila je tudi Gallus-ova krasna skladba „Resonet in laudibus“; peli so jo unisono s spremljevanjem harmonija. Sklepna točka bil je melodram „Lazarus“ s spremljevanjem glasovira. Vodil je petje učitelj g. Rouland o kojem sem že lansko leto prilično spregovoril.

Cvético nedeljo zvečer stopilo je Ambrozijevo društvo v Bösendorferjevi dvorani, zbrano pod taktirko g. prof. Böhma pred strokovnjaški svet. Kar se tiče interpretacije cerkvenih glasbotvorov, moramo artističnemu vodji društva, g. Böhm u spet priznavati prvo mesto. Pelo se je v dveh oddelkih. Prvi obsejal je a) „Rorate coeli“, gregor. koral; b) Jos. Jul. Maier „De profundis“ 4glasno à capella; c) Dimitri Bortnianski: „Sanctus“ (latinski prevod njegove krasne maše grškega obreda). Osobito ta zadnja točka je obče zanimala in izzvala živahen plosk. Če primerjamo skladbo drugih glasbenih velikanov iste dobe (Bortnianski je živel 1751—1825, kot cesarski kapelnik v Petrogradu) Mozarta, Haydena, Beethovena i. dr. moramo nehoté spominjati se besed dr. Hirschfelda trdečega, da v tem času niso ločili godal od človeških glasov — vsaj nemški in laški mojstri ne. A Bortnianski se v tem častno odlikuje; človek bi ne verjel da je mogla v onem času nastati taka izvrstna skladba. — Sledila je Thomas-ova sonata za rog in glasovir; umetnik na rogu, g. Louis Savart (pseudonim, za kojim se skriva trd Čeh) igral je precej prazno in naivno kompozicijo izvrstno. Sklep bila je jedina številka drugega dela, Löwe-jev oratorij „Die sieben Schläfer“. Uglas-

beni je znana legenda. Izvrstno so porabljeni zbori; dueti in soli so pa preveč razpredeni, arije zastarele. Löwe je bil izreden talent; dasi moramo občudovati gibčnost in mnogobrojnost muzikalčnih misli, dasi mu moramo priznavati čudovito spretnost, s katero je uglasbil po-božno-enakomerno pripovedujočo legendo, moramo vendarle tudi reči, da ni bil v svojem življenju. Čuli smo druge skladbe njegove — in vselej nas je presenetila do srca segajoča po-ezija njegova, docim je ta oratorij bolj v glavi, nego v srci nastal.

Razven predavanj Ambrozijevega društva smo imeli priložnost čuti tudi petje po du-najskih cerkvah. O tem pač ni mnogo poročati: najbolj cerkvena skladatelja sta Schöpf in Führer. Uže nekaj mesecev si dovoljavam ne ravno dragi sport, in strižem iz časnikov oznanila o cerkveni glasbi, ki pribajajo vsako soboto za nastopno nedeljo. Tu vidiš pa vedno le ista imena: Haydn, Führer, Kloss, Kempfer, Weiss, Schubert, Seyler, Reinecke, Horák, Franz Rob., Zangl — in skoraj brezizjemno le malo cerkev se loči tu: votivna cerkev, cerkev „am Hof“, sv. Elizabete in sem in tam kapela na cesarskem dvoru.

Osobito o dvorni kapeli bi rekel besedico; kajti to je prvi zavod, in po njej ravna jo se vsi drugi. Ta zavod ima moči, da bi mogel najboljše in tudi najtežje umotvore izvajati — žal da te izvrstne moči uporablja tudi skladbe, ki niso vredne tega imena. Nadalje pa se tudi izvajajo navadno ne cerkvene skladbe; Mozart, Haydn, Cherubini, Eybler, Schubert, Horak, Wolfšek so na dnevnem redu; redkejšje — menda ker so boljši — čujemo Brosiga, Rhein-bergerja, Brucknerja in skromnejše Albrechtsbergerjeve skladbe; prvih cerkvenih skladateljev pa sploh ni na repertoarji — razven v postu. Tu se pojó izključno vokalne skladbe: Pale-lestrina, Vecchi, Cacciaciari, Lasso, Heredia, J. J. Fux in Albrechtsberger. Le kakó!

Kedar čujem glasbo v dvorni kapeli vselej se spomnim lanskega Gallus-ovega koncerta v Ljubljani in primerjam g. Hubad-ovo interpretacijo polifonnih skladeb in pa način, kot si to g. dvorni kapelnik tolmači. Isto tako se je pokazala pri zadnjem koncertu Ambrozijevega društva razlika teh tolmačenj. Dvorni kapelnik g. Helmesberger ne loči polifonnega sloga od homofonnega pri predavanji; ne loči prehajajočih not in melizem od glavnih, fraze ne od te-melja. Neverjetno je to — in vendar je tako. Osobito čudno zdeti se nam more to, ker je Helmesberger eden prvih poznavalcev Bach-ovih umotvorov. Tudi pri dinamiki pozna le dve skrajnosti *pp* in *ff*. Edino kar se mu more šteti v zaslugo je, da tudi te umotvore v dvorni kapeli izvaja; kajti sicer bi jih na Dunaji sploh nikdar ne slišali. Glasovi so izvrstni — dečki se žalibog preveč ženejo in si glasove kvarijo — zadevajo tudi dobro, in vendar nedostaja najmenitnejše pogoje — čustva in iz tega izvirajoče prave in dobre interpretacije.

Čuli smo nadalje v koncertni dvorani dva umotvora cerkvenega sodržaja: Brucknerjevo mašo v F-mollu in Bachovo v H-mollu. — Izvajala sta se oba umotvora jako dobro — iz-vzemši solo-mesta. Da nobeden teh glasbenih orjaških umotvorov ne zadošča cerkvenim zahtevam, tega ni treba omenjati.

V Ljubljani, 15. maja. Procesije so se vršile v Ljubljani še vedno po starem častit-ljivem običaju; vernikov je bilo letos mnogo več, nego druga leta, ker dolgotrajna suša sili ljudi moliti. Toda glavna stvar, ki nas zanima je petje po cerkvah. Moram reči, da je Lju-bljana v tem pogledu zelo zelo napredovala, kajti v vseh štirih cerkvah, kamor so zavile procesije, bilo je petje popolnoma liturgično in vseskozi dostojno in umetno. Pri sv. Petru so peli Palestrinovo „Missa brevis“, vloge od Wittta; pri sv. Jakobu Stehlejevo „Preis-messe“, vloge tudi od Wittta; v uršulinski cerkvi Wittovo „In memoria concilii oecumenici Vaticani“*) pri frančiškanih Hallerjevo „Missa sexta“, vloge od Wittta. Zanimivo je bilo prošnje dni to-le: pri sv. Jakobu je pel mešan zbor, pri nunah ženski, pri frančiškanih možki zbor. Introitus in Communio vseskozi koral. Najkrasnejše petje je bilo pač pri nunah, katere se bolj in bolj pomikajo na Cecilijansko stališče, dasi je ločitev od prejšnjih modernih, mehkih spevov težka. Pa če kdo, poklicani so samostani kazati nam pot tudi v cerkveno-glasbenem oziru. Toraj le naprej po tem potu, polagoma bodo zginili vsi predsodki.

Prošnji teden je pokazal, da reformna cerkvene glasbe v Ljubljani ni več pium desi-derium, marveč je že meso in kri. Veselo je, če se tu pa tam pojavi kak napor; a še bolj veselo je, če je gibanje splošno.

H.

*) Po odpetem ofertoriju Wittov „Ave Trinitatis sacrarium“ za solo in triglasni zbor v podobi litanij, krasna pesem, kakor nalašč za nunski zbor.

Z Notranjskega. Mesto cerkveno-glasbenih novic z našega kora podam Vam, ako hčete sprejeti, pičel à dobrosrčen darek, kateri morda tudi komu koristi.

„Ministrantje so najporednejši“, rekal je star učitelj. Kje je pač vzrok tej čisto resnični besedi? Prej ko ne v tem, da se izcimi vsled službe pri altarji in vednega hivanja v žagradu nekaka „samosvest“ katera doseže svoj vrhunec v ohoem zaničevanju drugih sošolcev, ki niso „vredni“ opravljati toliko imeniten posel. Nekaj sličnega utegne tudi biti vzrok žalostni a ne redki skušnji, da se pri službi božji „pevci na koro“ in tudi g. orglavec najmanj pobožno obnašajo. Kadar svoj part odpojô, pa menijo, da so že storili svojo dolžnost; maličko blebetanja in šepetanja, zabeljenega z oščapkom „rapé-ja“, ki se glasno okrog ponuja, krajša daljše pavzc in — moti druge verne. O hujših stvareh nočem govoriti. Kakô bi se dala ta nerodnost odpraviti? — Poskusi najprej z dobro besedo; pozneje, ako treba, z vso strogostjo, da ne postane hiša božja jama razbojnikov. Veliko čast, da sune pevski zbor pri daritvi sv. maše sodelovati — njo razloži pevcem z gorko besedo. Naj dalje dobro premislijo, kako drugi ljudje nanje gledajo in si je v izgled jemljejo. Nepoboljšljive zapôdi brezobzirno z njih mesta, katero je toliko častno. Pred vsem pa naj svêti pevcem pevovodja sam s lastnim izgledom kažô jim, kako naj pavze z molitvijo izpolnijo. Dobrih molitvenikov nam ne manjka in prekoroistno bi bilo, da bi taki ležali poleg not za vsacega pevca pripravljeni. — Naj le še povem resnično dogodnico, kako je nek vesten orglavec dve trdovratni žlobudri ozdravil. Na večkratni „pst, pst“ mlađega orglavca se stara pevca sevêda nista hotela ozirati. Neki praznik naš vrli mladič po odpetem ofertoriji igra skladbo s polnimi orglami, stara klepatača pa se kimalu vglobita v prevažne srenjske stvari in to ne posebno tiho. Orglavec potegne pri drugem manualu najnežnješe spremene, naglo naredi pavzo ter preide na drugo klavijaturo. Vsa zbrana občina je bila med to pavzo presenečena po glasnem vprašanji enega *izmed onih* dveh šepetalecv, ki je bil gluh: „Kaj si videl?“ — kar je sicer provzročilo kratko motenje pobožnih vernikov, à za prihodnost preperečilo vse žlobudranje. Pomagaj, kar more!

Razne reči.

— Preteklo jesen oglasilo se je za vsprejem v pariški konservatorij blizo — 900 učencev; od 226 za klavir oglašanih je bilo sprejetih le 16, od 137 za gosli oglašanih samo 12.

— V Genovi na Laškem umrl je dnê 9. marca t. l. advokat Peter Konstantin Remondini, 63 let star. Bil je ranji eden prvih in najspretnejših borilcev za povzdigo katoliške cerkvene glasbe v Italiji. Njegovi spisi so veliko vplivali, da je cerkvena glasba ondi zadnji čas krenila na boljše pot. R. I. P.

Oglasnik.

Cerkvene pesmi za mešane glasove. Zložil in velečastitemu gospodu Val. Aljančiču, župniku na Dobravi poklonil Ivan Zupan, organist in orglar v Kamnigorici. Cena 50 kr. Založil skladatelj, natisnil R. Milic. — Pesmi si morajo pevci iz partiture prepisati in od drugod znane besede podložiti, ker je v 4 velikonočnih, kakor v naslednjih pesmih (6—11) povsodi samo ena katica natisnjena, kar pri tem ličnem zvezku jako obžalujemo. Pesmi niso samo lepo natisnjene, ampak tudi dobro zložene; posebno nam dopadejo velikonočne in „Alleluja“ v „Regina coeli“.

Poznamo nekaj pesmic, ki jih je naredil g. skladatelj pred več leti, in po teh bi komaj verjeli, da so pesni, katere ravno presojava, njegovo lastno delo, ako bi ne čitali njegovega imena v naslovu. Zató čestitamo g. skladatelju na tem napredku. Tudi ostale pesmice, 2 pred sv. rešnjim Telesom, 2 Marijini (ena je vže v C. Gl. prejšnjih let), sv. Florijan in zakonska, so dobro zložene, se vé da je tu in tam dobra faktura večje vrednosti, kjer pomanjkuje originalitete, n. pr. v št. 10 in dr. Zadnja priložnostna skladba je ravno le priložnostna. G. Ivan Zupan je eklektik, in tukaj smo ž njim popolnoma zadovoljni, ker posnema dobre zglede in dokazuje, da se vstrajno vežba v stroki prave cerkvene glasbe. Gg. organisti! mnogo raznih zvezkov ste si že kupili, med njimi pa tudi nekaj manj dobrih, kakor je ta najnovejši zvezek, kateri priporočamo; zató si kupite še le-to najnovejše delce!

Ant. Foerster.

Današnjemu listu je pridana 5. šte. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glash. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.